

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 15. jula 2024. godine
Br. ref.: RK 2468/24

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI79/24

Podnosilac

Ali Xhigoli i Naser Xhigoli

**Ocena ustavnosti Presude Vrhovnog suda Kosova Rev. br.290/23,
od 22. novembra 2023. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija
Jeton Bytyqi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev su podneli Ali Xhigoli i Naser Xhigoli sa prebivalištem u selu Veliki Belaćevac u opštini Kosovo Polje (u daljem tekstu: podnosioci zahteva), koje zastupa Xhavit Krasniqi, advokat iz opštine Priština.

Osporena odluka

2. Podnosioci zahteva osporavaju Presudu Vrhovnog Suda Kosova [Rev. br.290/23], od 22. novembra 2023. godine (u daljem tekstu: Vrhovni Sud) u vezi sa Presudom Apelacionog suda Kosova [Ac. br.6320/20] od 27. aprila 2023. godine (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i Presudom Opštinskog suda u Prištini, Opšte odeljenje, Građanski odsek [C. br.2167/19] od 9. marta 2020. godine (u daljem tekstu: Osnovni sud).
3. Podnosioci zahteva su osporenu odluku primili dana 5. decembra 2023. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar ovog zahteva je ocena ustavnosti Presude Vrhovnog Suda [Rev. br.290/23], od 22. novembra 2023. godine, kojom je, po navodima podnosioca zahteva, došlo do povrede njihovih prava i osnovnih sloboda koja su zagantovana članovima 24 [Jednakost pred Zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 46 [Zaštita imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav); kao i članovima 6 (Pravo na pravično suđenje), i 14 (Zabrana diskriminacije) Evropske Konvencije o Ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP) i članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP-a.

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava Republike Kosovo, na članu 22. (Procesuiranje podnesaka) i članu 47. (Individualni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i na pravilu 25 (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Br. 01/2023 Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o Radu).

Postupak pred Ustavnim Sudom

6. Dana 29. marta 2024. godine, podnosioci zahteva su podneli zahtev pred Ustavnim Sudom Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 3. aprila 2024. godine, Predsednica Suda je odlukom [Br. GJR. KI79/24] imenovala sudiju Jetona Bytyqiija za sudiju izvestioca, i u odluci [Br. KSH. KI79/24] Veće za razmatranje, u sastavu sudija: Bajram Ljatifi (predsedavajući), Remzije Istrefi-Peci i Nexhmi Rexhepi (članovi).
8. Dana 17. aprila 2024. godine, Sud je obavestio podnosioc zahteva o registraciji zahteva i jednu kopiju zahteva je poslao i Vrhovnom Sudu.
9. Istog dana, Sud je obavestio Osnovni sud o registraciji zahteva i zatražio je od istog da podnese sudu povratnicu kojom se potvrđuje kada su podnosioci zahteva primili osporenu Presudu.
10. Dana 22. aprila 2024. godine, Osnovni sud je podneo Sudu zatraženu povratnicu.
11. Dana 25. juna 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno glasova je preporučilo sudu neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

Postupak eksproprijacije

12. Iz dokumentacije predmeta, proizilazi da je prethodnicima podnosilaca predstavke M. Xh., dana 2. oktobra 1996. godine, Opštinski sud u Prištini (u daljem tekstu: Opštinski sud) presudom [br. 785], dodelio stvarnu naknadu u iznosu od 194.547,03 dinara (sto devedeset četiri hiljade petsto četrdeset sedam tačka tri dinara) za ekspropriisanu nepokretnost, njiva III klase u površini od 0,29,75 ha. , katastarska parcela [NK.br.359] i njiva IV klase u površini 0,52,95 ha, katastarska parcela [NK. br. 359], na mestu zvanom Mirash, katastarska oblast Veliki Belačevac (u daljem tekstu: ekspropriisana imovina).
13. Dana 27. decembra 1996. godine, po žalbi Kosovske Energetske korporacije u svojstvu protiv predlagača (u daljem tekstu: KEK), Okružni sud u Prištini (u daljem tekstu: Okružni sud) je rešenjem [Ac. br.969], vratio predmet na ponovno suđenje.
14. Dana 30. oktobra 1997. godine, u ponovnom postupku, presudom [br.15/97] dodeljena je M.Xh. stvarna naknada za ekspropriisanu imovinu u iznosu od 113.164,00 (sto trinaest hiljada sto šezdeset četiri) dinara.
15. Neutvrđenog datuma, M.Xh. podneo žalbu na presudu Opštinskog suda [br.15/97] od 30. oktobra 1997. godine.
16. Okružni sud je 28. januara 1998. godine odbio žalbu M.Xh. i potvrdio je presudu Opštinskog suda [br.15/97] od 30. oktobra 1997. godine, u kom slučaju je presuda Opštinskog suda [br.15/97] postala *res judicata*.

Postupak obeštećenja za ekspropriisanu imovinu

17. M.Xh je 18. juna 1998. godine podneo predlog za izvršenje iznosa koji mu je dosudio Opštinski sud u presudi [br.15/97] od 30. oktobra 1997. godine.
18. M.Xh je 14. maja 2003. godine obnovio predlog za izvršenje presude Opštinskog suda [br.15/97].
19. Iz spisa predmeta, proizilazi da je 16. oktobra 2003. godine Opštinski sud, odlukom [E. br. 253/2003] za izvršenje upućenoj Banci za plaćanja Kosova, naložio KEK-u da izvrši isplatu za M.Xh. u iznosu od 23.346,27 (dvadeset tri hiljade trista četrdeset šest tačka dvadeset sedam) evra, koju je ovaj prihvatio i potpisao dana 13. februara 2004. godine.

Drugi Postupak obeštećenja za ekspropriisanu imovinu

20. Dana 9. septembra 2002. M.Xh. podneo novu tužbu za naknadu ekspropriisane imovine, oštećenih stabala i izgubljene dobiti protiv KEK-a. Nakon što je M.Xh. u međuvremenu prihvatio navedeni iznos na ime eksproprijacije, potonji je tražio da mu se nadoknadi stvarna vrednost sporne imovine, pošto ista po njegovim navodima nije bila realno procenjena.
21. Opštinski sud je 10. oktobra 2007. godine presudom [C. br.914/02] u potpunosti usvojio tužbeni zahtev M.Xh. i dodelio iznos obeštećenja od 66.930,64 (šezdeset i šest hiljada devetsto trideset evra i šezdeset četiri) evra, od kojih je odbio iznos od 21.781,00 (dvadeset jednu hiljadu sedamsto osamdeset jedan) evra, koji je uplaćen ranije.

22. KEK je neutvrđenog dana uložio žalbu na presudu Opštinskog suda [C. br.914/02] od 10. oktobra 2007. godine.
23. Dana 22. decembra 2010. godine Okružni sud je u svom rešenju [Ac. br.510/2008] usvojio žalbu KEK-a, i poništio je pomenutu presudu Opštinskog suda i vratio predmet Opštinskom sudu na ponovno suđenje.
24. Dana 12. januara 2016. godine, u ponovnom postupku, Osnovni sud je rešenjem [C. br.25/2011] odbio kao nedozvoljen tužbeni zahtev prethodnika podnosioca zahteva, na osnovu toga što je u ovom predmetu već doneta odluka, pošto je isti odlučan u vanparničnom postupku, a naknada za eksproprisanu imovinu izvršena je rešenjem Opštinskog suda [E.br.253/2003].
25. Neutvrđenog datuma, M.Xh. je podneo žalbu protiv rešenja Osnovnog suda [Ac. br.510/2008].
26. Dana 20. juna 2019. godine, Apelacioni sud je svojim rešenjem [Ac. br.1039/16] usvojio žalbu M.Xh i poništio je rešenje Osnovnog suda, vraćajući predmet na ponovno razmatranje i ponovno odlučivanje iz razloga da predmetno pitanje ne predstavlja *res judicata* pitanje, stoga prvostepeni sud mora meritorno odlučiti o ovom pitanju. U međuvremenu M.Xh. je preminuo, pa su postupak nastavili njegovi naslednici, uključujući podnosioca zahteva.
27. Osnovni sud je 9. marta 2020. godine presudom [C. br.2167/19] odbio tužbeni zahtev M.Xh, odnosno podnosioca zahteva i nekoliko drugih lica obrazlažući, između ostalog, da ni podnosioci zahteva ni pokojni M.Xh. nisu pružili dokaze da je predmet koji je okončan pravosnažnom odlukom u vanparničnom postupku prema Odluci [br. 15/97] od 30. oktobra 1997. godine, vodili na osnovu vanrednih sredstava i da su podnosioci zahteva već nadoknađeni pomenutom Odlukom Opštinskog suda iz 1997. godine, koja je izvršena 2004. godine, te da su njihovi zahtevi za izgublenu dobit i za „oštećenje preko polovine“ neosnovani jer: *“[...] budući da je nepokretna imovina tužioca [M.Xh] eksproprisanu pravosnažnim rešenjem o eksproprijaciji [...], sud ocenjuje da su tužioci prestali da imaju pravo svojine u trenutku kada je imovina prešla u društvenu svojinu, u skladu sa odredbom člana 44. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima ZOSPO kojim je definisano da pravo svojine prestaje kada stvar pređe u društvenu svojinu.”*
28. Dana 1. jula 2020. godine, podnosioci zahteva i nekoliko drugih lica su podneli žalbu protiv presude Osnovnog suda [C. br.2167/19] od 9. marta 2020. godine, naglašavajući da je (i) obrazloženje Osnovnog suda neshvatljivo, kontradiktorno i nema obrazloženja u vezi sa odlučnim činjenicama; (ii) odluka o eksproprijaciji je doneta u vreme diskriminatornih zakona i kao rezultat toga je iznos izdvojen za eksproprijaciju bio veoma mali u poređenju sa drugim građanima; i da je (iii) nova tužba pokrenuta u vezi sa eksproprisanom imovinom nakon što su isti tvrdili da je oštećena „preko polovine“ stvarne vrednosti, a po kom principu se omogućava da se predmet ponovo ispita.
29. Dana 27. aprila 2023. godine, Apelacioni sud je presudom [Ac. br. 6320/20] odbio tužbeni zahtev podnosioca zahteva i drugih lica, na osnovu toga što je (i) Odluka Opštinskog suda [N.br. 15/97] od 30. oktobra 1997. godine je postala pravosnažna dana 28. januara 1998. godine, ovaj izvršni nalog je izvršen 2004. godine, u kom slučaju je dužnik ispunio svoju obavezu prema poveriocu, pa je ovaj slučaj smatrao presuđenim; (ii) u slučaju da sudska odluka postane pravosnažna, ne može se ponovo otvoriti u smislu zaštite prava na imovinu zagarantovanog članom 1. Protokola 1. EKLJP, uskraćivanjem zakonskih prava drugim subjektima, niti sa tvrdnjom da se ovde radi o diskriminaciji.

30. Neutvrđenog datuma, podnosioci zahteva i nekoliko drugih lica podneli su reviziju protiv presude Apelacionog suda [Ac. br. 6320/20] od 27. aprila 2023. godine, gde su ponovili iste tvrdnje iznete koje su predstavljene pred Apelacionim sudom, sa zahtevom da Vrhovni sud odobri reviziju protiv KEK-a i da poništi navedenu presudu Apelacionog suda tako da se predmet vrati na ponovno odlučivanje.
31. Dana 22. novembra 2023. godine, Vrhovni sud je presudom [Rev.290/2023] odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca zahteva, i nekih drugih lica, na osnovu toga što je (i) Apelacioni sud dao jasne razloge u vezi sa pokrenutim pitanjima koja se tiču relevantnih odredbi i provere činjeničnog stanja (ii) podnosioci zahteva nemaju pravo na nadoknadu jer su u potpunosti nadoknađeni za eksproprisanu imovinu; (iii) kompenzacija koju traže podnosioci zahteva ne proizilazi iz ugovornog odnosa, stoga, kao takva, ne može naći podršku u pravilima koja se odnose na „štetu preko polovine“, koja su primenljiva u obavezujućim bilateralnim ugovorima; i da (iv) u konkretnom slučaju se ne može govoriti o diskriminaciji jer je vanparnični postupak u kojem je određena naknada prošao kroz sve sudske instance utvrđene tadašnjim zakonodavstvom, dok je u isto vreme i M.Xh prihvatio iznos po izvršnom postupku pokrenutom tada ali i obnovljenom „*posle rata i sprovedenom 2004. godine*“.

Navodi podnosioca zahteva

32. Podnosioci zahteva tvrde da je došlo do povrede članova 24 [Jednakost pred Zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 46 [Zaštita imovine] Ustava; kao i člana 6 (Pravo na pravično suđenje), 14 (Zabrana diskriminacije) i člana 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP-a.
33. U vezi sa tvrdnjom o povredi prava na nediskriminaciju, zagarantovanog članom 24 Ustava, podnosioci zahteva ističu da: *“[...] tadašnji sudovi za vreme rata za Srbe odredili veoma visoke naknade za njihovu eksproprisanu imovinu u poređenju sa istovremeno utvrđenim odštetama za Albance, koje su određene kao u ovom konkretnom slučaju, na veoma niskom nivou, odnosno na štetu tužiocima sa više od 67,46% manje za Albance, što su potvrdili i gore pomenuti stručnjaci, ali postoji i mogućnost istraživanja opštinskih i centralnih arhiva Kosova za to vreme, što bi nedvosmisleno pokazalo da imamo posla sa diskriminacijom”*. U tom kontekstu, oni su spomenuli i povrede odredbi članova 1 1 (Cilj), 3 (Pojam diskriminacije), 4 (Vrste nejednakog tretmana), 5 (Teški oblici diskriminacije), 8 (Odgovornosti institucija Republike Kosova), 9 (Ombudsman), 13 (Tužbe za nespornosti diskriminacije), 14 (Postupak pred sudom) i 16 (Mere u parničnom postupku) Zakona br. 05/L-021 o Zaštiti od diskriminacije.
34. U pogledu povrede prava na pravično i nepristrasno suđenje, koje je zagarantovano članom 31. Ustava, podnosioci zahteva smatraju da: *“Član 6 EKLJP (Evropske konvencije o ljudskim pravima) predviđa pravo na pravičan postupak od strane nepristrasnog, nezavisnog i efikasnog suda, što se nije desilo [ovako] u proteklih 29 godina do sada [...]”*.
35. U vezi sa povredom prava na zaštitu imovine, koje je zagarantovano članom 46. Ustava, podnosioci zahteva tvrde da : *“[...] tužiocu mora odmah biti isplaćena naknada za njegovo eksproprisanu zemljište i koja nije nadoknađena za protekli vreme od 1995. godine pa sve do sada, već 29 godina i na kraju da se odlukama Apelacionog i Vrhovnog suda tužiocima uskrati takvo pravo u celini”*.
36. Na kraju, podnosioci zahteva traže od Suda da utvrdi da je došlo do povrede svih navedenih odredbi na njihovu štetu i da im se pruži mogućnost da kroz jedan efikasan

sudski postupak i u skladu sa zakonskim odredbama, da bez diskriminacije ostvare svoje pravo na stvarnu naknadu svoje eksproprisane imovine.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVA

Član 24 [Jednakost pred zakonom]

“1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

2. Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.

3. Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nisu jednake. Takve mere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.”

Član 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

“1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

[...]”

Član 46 [Zaštita imovine]

“1. Garantuje se pravo na imovinu.

2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.

3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijuje.

4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.

5. Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.”

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA [usvojena dana 4. Novembra 1950. godine od strane Saveta Evrope]

Neni 6 (Pravo na pravično suđenje)

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom

ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.
[...].”

Član 14 (Zabrana diskriminacije)

“Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.”

DODATNI PROTOKOL BROJ 1 EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA [usvojen dana 20. marta 1952. godine od strane Saveta Evrope]

Član 1 (Zaštita Imovine)

“Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima koji su predviđeni zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

ZAKON O EKSPROPRIJACIJI (Službeni list Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo, od 28. aprila 1978. godine, izmenjen i dopunjen zakonima br. 46/86 i br. 5/89)

Član 45 (bez naslova)

“Raniji vlasnik ima pravo na naknadu koju bi ostvario načinom korišćenja ekspropnisane nepokretnosti do tada, od dana stupanja u posed ekspropnisanog korisnika do dana zaključenja ugovora o naknadi, odnosno od dana prvostepenog poravnjanja o obeštećenju, overenog prema okolnostima u trenutku zaključenja ugovora, odnosno u vreme donošenja prvostepene odluke o obeštećenju.
[...].”

Član 49 (bez naslova)

“Kada odluka o eksproprijaciji dobije konačnu formu, opštinski organ uprave nadležan za imovinsko-pravne poslove dužan je da bez odlaganja raspiše i vodi usmeni postupak za sporazumno utvrđivanje naknade za ekspropnisanu nepokretnost.
[...].”

Zakon o Osnovama svojinsko pravnih odnosa (Službeni list bivše Federativne Republike Jugoslavije, objavljen dekretom od 30. januara 1980. godine)

**Član 44
(bez naslova)**

“Pravo svojine prestaje kada stvar pređe u društvenu svojinu.”

Ocena prihvatljivosti zahteva

37. Sud prvo razmatra da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, predviđeni Zakonom i dalje precizirani Poslovníkom o Radu.
38. S tim u vezi, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava kojima je utvrđeno:

**Član 113
[Jurisdikcija i ovlašćene strane]**

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

39. Sud se takođe poziva na član 47 (Individualni zahtevi), član 48 (Tačnost podneska) i član 49 (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

**Član 47
(Individualni zahtevi)**

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.”

**Član 48
(Tačnost podneska)**

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

**Član 49
(Rokovi)**

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku”.

40. Sud utvrđuje da su podnosioci zahteva: (i) ovlašćena strana; (ii) da osporavaju jedan akt nekog javnog organa, odnosno presudu Vrhovnog Suda [Rev. br. 290/2023], od 22. novembra 2023. godine, u vezi sa Presudom Apelacionog suda [Ac. br.6320/20] od 27.

aprila 2023. godine i Presudom Osnovnog suda [C. br.2167/19] od 9. marta 2020. godine; (iii) da su precizirali prava i slobode za koje tvrde da su im povređena; (iv) da su iscrpeli sva pravna sredstva propisana zakonom; kao i (v) da su podneli svoj zahtev u roku koji je određen zakonom.

41. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove o prihvatljivosti koji su utvrđeni u pravilu 34 (Kriterijumi prihvatljivosti) Poslovnika o radu. Stav 2, pravila 34 Poslovnika o radu propisuje kriterijume na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući i kriterijum da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Specifično, tačka do stava 1 i stava 2 pravila 34. Poslovnika o Radu propisuju da:

"(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

(d) Ako zahtev tačno razjašnjava i adekvatno iznosi činjenice i navode o povredi ustavnih prava ili odredbi.

[...]

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim ako je zahtev očigledno neosnovan kada podnosilac/teljka zahteva nije dovoljno dokazao/la i potkrepio/la svoju tvrdnju".

42. Sud prvenstveno naglašava da gore navedeno pravilo, zasnovano na sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i sudskoj praksi Suda, omogućava poslednje pomenutom da proglasi zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može da proglasi zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti smatra da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 34. Poslovnika o Radu. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao "očigledno neosnovan" u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih "očigledno neosnovanim navodima". Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi "četvrtog stepena"; (ii) navodi koje karakteriše "jasno ili očigledno odsustvo povrede"; (iii) "nepotkrepljeni ili neobrazloženi" navodi; i na kraju, (iv) "konfuzni i nejasni" navodi (vidi slučajeve ESLJP-a, [Kemmachev protiv Francuske](#), predstavka br. 17621/91, Presuda od 24. novembra 1994. godine, stav 44; [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine, stav 55; Mentzen protiv Letonije, predstavka br. 71074/01, [Baillard protiv Francuske](#), br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine, i slučajeve Suda [KI04/21](#), podnosilac zahteva *Nexhmije Makolli*, Rešenje o neprihvatljivosti od 13. aprila 2021. godine, stav 26; [KI107/21](#), podnosilac zahteva *Ramiz Hoti*, Rešenje o neprihvatljivosti od 21. oktobra 2021. godine, stav 53; i [KI05/23](#) podnosilac zahteva *Branislav Gajin*, Rešenje o neprihvatljivosti od 17. januara 2024. godine, stav 51).

43. U kontekstu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno prilikom ocene da li je isti očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će prvo podsetiti na suštinu slučaja koji se tiče ovog zahteva kao i relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u saglasnosti sa kojom je, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.

44. U ovom aspektu, i na početku, Sud podseća da su u slučaju podnosioca predstavke sprovedena tri (3) postupka, i to:

- (i) Prvi postupak se odnosio na eksproprisanu imovinu prethodnika podnosioca zahteva, M.Xh., za koju mu je u vanparničnom postupku u periodu 1996-1997.

dodeljena naknada od strane Opštinskog suda, čiju je odluku potvrdio i Okružni sud tokom 1998. godine, u kom slučaju je presuda Opštinskog suda [br.15/97] postala *res judicata*;

- (ii) Drugi postupak se odnosio na izvršenje u vezi sa naknadom sporne imovine koje je započeto 1998. godine, ali je i obnovljeno 2003. godine a koje je rezultirao donošenjem Odluke Opštinskog suda iz 2004. godine, kojom je KEK-u naloženo da izvrši isplatu M. Xh. u iznosu od 23.346,27 (dvadeset tri hiljade trista četrdeset šest zarez dvadeset sedam) evra, koji je isti iznos prihvatio i potpisao dana 13. februara 2000. godine; i
 - (iii) Treći postupak se odnosio na tužbu za naknadu eksproprisanog zemljišta koju je 2002. godine pokrenuo M.Xh, a koji je nastavljen nakon njegove smrti od strane njegovih naslednika, uključujući podnosioc zahteva, protiv KEK-a, za naknadu eksproprisanane imovine, oštećenog drveća i izgubljene dobiti. Osnovni sud je, nakon ponovnog razmatranja predmeta, odbio tužbeni zahtev podnosilaca zahteva, u svojstvu naslednika njihovog prethodnika M.Xh. iz razloga što je potonji 2004. godine nadoknađen za eksproprisanu imovinu i da se isto pitanje ne može ponovo suditi, dok se tužbeni zahtevi za izgubljenu dobit i štetu „*preko polovine*“ kao rezultat iznosa dosuđenog za eksproprijaciju smatraju neosnovanim jer je prethodnik podnosilaca zahteva izgubio pravo svojine na eksproprisanu imovinu u trenutku kada je ta imovina prešla u društvenu svojinu na osnovu relevantnog Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima bivše Jugoslavije. Apelacioni sud je odbio žalbu podnosilaca zahteva i potvrdio je presudu Osnovnog suda, koju je potvrdio i Vrhovni sud, kada je odbio reviziju podnosilaca zahteva kao neosnovanu, sa obrazloženjem da u konkretnom slučaju podnosiocima zahteva ne pripada obeštećenje jer im je u potpunosti obeštećena eksproprisanu imovina 2004. godine, po odluci suda *res judicata*; kompenzacija koju traže podnosioci zahteva ne proizilazi iz ugovornog odnosa, i kao takva ne može naći podršku u pravilima koja se odnose na „*štetu preko polovine*“, koja su primenljiva u obavezujućim dvostranim ugovorima.
45. Sud podseća da podnosioci zahteva osporavaju pred Sudom treći postupak koji se odnosi na njihov zahtev za pravičnu nadoknadu imovine koja je eksproprisanu 1997. godine, oštećenih stabala i izgubljene dobiti. Podnosioci zahteva tvrde da su im osporenim presudom povređena prava zaštićena članovima 24, 31. i 46. Ustava, kao i članovima 6. i 14. EKLJP i članom 1. Protokola 1. EKLJP, zbog toga što im redovni sudovi nisu omogućili pravično i nepristrasno suđenje, kao i bez diskriminacije u postupku naknade za eksproprisanu imovinu, kao i time što su im povredili pravo na imovinu, odnosno stvarnu naknadu za eksproprisanu imovinu.
46. Sud primećuje da se suština navoda podnosilaca zahteva odnosi na pogrešnu primenu važećih zakona u njegovom slučaju od strane redovnih sudova, odnosno onih koji se odnose na (i) „*prekomernu*“ štetu; i (ii) pitanje primene diskriminatornih zakona tokom rata na Kosovu.
47. S tim u vezi, Sud smatra da su tvrdnje podnosilaca predstavke da eksproprisanu imovinu nije obeštećena u odgovarajućem iznosu, koje su iznete u smislu članova 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP spada u kategoriju navoda "*četvrtog stepena*" jer sadrži pitanja koja se odnose na tumačenje i primenu zakona, odnosno "*zakonitost*" a ne "*ustavnost*".
48. Sud je na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali uzimajući u obzir i njene karakteristike koje su utvrđene u EKLJP, kao i načelo supsidijarnosti i doktrinu četvrtog stepena, dosledno isticao razliku između "*ustavnosti*" i "*zakonitosti*" i naglašavao da nije njegov zadatak da se bavi greškama u činjenicama ili pogrešnim tumačenjem i pogrešnom primenom

zakona koje je navodno izvršio redovni sud, osim ako su i u meri u kojoj su takvim greškama mogla biti povređena prava i slobode zaštićene Ustavom i/ili EKLJP (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve Suda [KI179/18](#), podnosilac zahteva *Belgijzar Latifi*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. jula 2020. go dīne, stav 68;; [KI49/19](#), podnosilac zahteva *Akcionarsko društvo Limak Kosovo International Airport A.D., "Adem Jashari"*, rešenje od 31. oktobra 2019. godine, stav 47; [KI56/17](#), podnosilac zahteva *Lumturije Murtezaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2017. godine, stav 35 i [KI05/18](#), podnosilac zahteva, *Basri Deva, Afērdita Deva i Društvo sa ograničenom odgovornošću "Barbas"*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. avgusta 2019. godine, stav 60; [KI76/21](#), podnosilac zahteva *Qemajl Babuni*, rešenje od 10. novembra 2021. godine, stav 34; [KI188/21](#), sa podnosiocem zahteva *Zenel i Isuf Pllashniku*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. jula 2022. godine, stavovi 98-99; [KI31/22](#), sa podnosiocem zahteva *Fidan Hoti*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. januara 2023. godine, stavovi 43-44, [KI89/22](#), podnosilac zahteva *Xhelal Plakolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. marta 2023. godine, stav 42).

49. Sud je takođe dosledno ukazivao da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i primenom materijalnog prava i da on sam ne može ocenjivati zakon za koji se opredelio redovni sud da donese određenu umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud "*četrtoj stepena*", cima bi zanemario ograničenja koja su postavljena u njegovoj nadležnosti (vidi, u ovom kontekstu, predmet ESLJP-a *García Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i reference korišćene u toj presudi; i vidi, takođe, slučajeve Suda [KI49/19](#), gore citiran, stav 48; i [KI154/17](#) i [KI05/18](#), gore citiran, stav 61, i nedavno slučaj [KI76/21](#), podnosilac *Qemajl Babuni*, gore citiran, stav 35 ; [KI31/22](#), sa podnosiocem zahteva *Fidan Hoti*, gore citiran, stav 42, [KI89/22](#), podnosilac zahteva *Xhelal Plakolli*, gore citiran, stav 43).
50. Pravna tumačenja redovnih sudova sud može ceniti izuzetno i samo ako su ta tumačenja dovela do proizvoljnih ili očigledno nerazumnih zaključaka (vidi slučaj Suda [KI75/17](#), podnosilac zahteva *X*, Presuda od 30. januara 2018. godine, stav 59; i [KI89/22](#), podnosilac zahteva *Xhelal Plakolli*, citirano iznad, stav 44) .
51. Vraćajući se na ovaj konkretan slučaj, Sud podseća na obrazloženje Presude Osnovnog suda [C. br.2167/19] od 9. marta 2020. godine, kojom je utvrđeno da ni podnosioci zahteva ni pokojni M.Xh. nisu pružili dokaze da je predmet koji je okončan pravosnažnom odlukom u vanparničnom postupku prema Rešenju Opštinskog suda Odluci [br. 15/97] od 30. oktobra 1997. godine, vodili na osnovu vanrednih sredstava i da su podnosioci zahteva već nadoknađeni pomenutom Odlukom Opštinskog suda iz 1997. godine, koja je izvršena 2004. godine. Sud takođe skreće pažnju na obrazloženje Osnovnog suda u vezi sa zahtevima podnosioca za propuštenu dobit i štetu preko polovine, i to: "[...] budući da je nepokretna imovina tužioca [M.Xh] eksproprisana pravosnažnim rešenjem o eksproprijaciji tokom 1978. godine, sud ocenjuje da su tužioci prestali da imaju pravo svojine u trenutku kada je imovina prešla u društvenu svojinu, u skladu sa odredbom člana 44. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima ZOSPO kojim je definisano da pravo svojine prestaje kada stvar pređe u društvenu svojinu."
52. Dalje, Sud se poziva i na relevantne delove Presude Apelacionog Suda [Ac. br. 6320] od 27. aprila 2023. godine u kojoj je naglašeno da: "[...] Rešenje Opštinskog suda u Prištini R. br. 15/97 od 30.10.1997. godine je postalo pravosnažno i izvršno dana 28.01.1998.godine, dok je predlog za izvršenje dao punomoćnik poverioca dana 18.03.1998.godine, da se postupak nastavio do njegovog zaključenja 2004. godine, gde je izvršna isprava izvršena u celini i time je dužnik ispunio svoju obavezu prema poveriocu, tako da se sada za naslednike poverioca – odnosno tužioca, ovo smatra

presuđenim pitanjem.” Apelacioni sud je takođe naglasio da u slučaju kada sudska odluka postane pravosnažna, ona se ne može ponovo otvoriti u smislu zaštite prava na imovinu koje je zagarantovano članom 1. Protokola 1. EKLJP, uskraćujući zakonska prava nekog drugog subjekta, kao ni sa tvrdnjom da je ovde došlo do diskriminacije.

53. U tom pravcu, Sud želi da ukaže na obrazloženje pobijane presude Vrhovnog suda, gde je isti prihvatio obrazloženje nižestepenih sudova u konkretnom slučaju, i gde je zaključio da: *[...] tužioci nemaju pravo na naknadu zato jer su isti za tu imovinu isplaćeni, odnosno isplaćena im je puna naknada za ekspropriisanu nepokretnost po pravosnažnoj sudskoj odluci iz 1978. godine. Vrhovni sud ocenjuje da u ovom slučaju naknada koju su tražili tužioci, ne proizilazi iz ugovornog odnosa, tako da kao takav ne mogu naći podršku u pravilima koja se odnose na štetu preko polovine. Pravila štete preko polovine odnose se na obavezujuće dvostrane ugovore, posebno na situaciju kada je između obaveza strana u dvostranim ugovorima u trenutku zaključenja ugovora postojala jasna raspodela i oštećena strana u vreme sklapanja ugovora nije znala niti je morala da zna pravu vrednost njegove prestacije. U slučaju tužilaca, naknada na koju se pozivaju ne proizilazi iz bilo kakvog ugovornog odnosa, već se radi o naknadi koja je pravosnažnom sudskom odlukom utvrđena na osnovu vanparničnog postupka, a koja se odnosi na utvrđivanje naknade za ekspropriisanu nepokretnost, gde je naknada utvrđena u tom postupku, dok je prethodnik tužilaca izvršio navedenu naknadu u postupku izvršenja koji je završen 2004. godine.*”
54. Sud se takođe poziva i na član 49. Zakona o eksproprijaciji od 28. aprila 1978. godine, gde je propisano da: *“Kada odluka o eksproprijaciji dobije konačnu formu, opštinski organ uprave nadležan za imovinsko-pravne poslove dužan je da bez odlaganja raspiše i vodi usmeni postupak za sporazumno utvrđivanje naknade za ekspropriisanu nepokretnost [...]”,* kao i na član 45 istog ovog zakona, izmenjenog i dopunjenog zakonima br. 46/86 i br. 25/89, kao što sledi: *“Raniji vlasnik ima pravo na naknadu koju bi ostvario načinom korišćenja ekspropriisane nepokretnosti do tada, od dana stupanja u posed ekspropriisanog korisnika do dana zaključenja ugovora o naknadi, odnosno od dana prvostepenog poravnjanja o obeštećenju, overenog prema okolnostima u trenutku zaključenja ugovora, odnosno u vreme donošenja prvostepene odluke o obeštećenju”.*
55. Sud primećuje da su u suštini redovni sudovi odbili navode podnosioca zahteva u vezi sa stvarnom naknadom za ekspropriisanu imovinu, iz proceduralnih razloga jer se ovaj zahtev odnosi na presuđeni deo (*res judicata*) ovog predmeta, odnosno na deo o kome je odlučio Opštinski sud u Rešenju [R. br. 15/97] od 30. oktobra 1997. godine, koje je postala pravosnažno dana 18. marta 1998. godine i izvršeno tokom 2004. godine, dok su navodi za izgubljenu dobit i za štetu preko polovine odbijeni iz razloga što naknada za ekspropriisanu imovinu ne proizilazi iz ugovornog pravnog odnosa, već je naknada utvrđena u vanparničnom postupku pravosnažnom odlukom navedenog dana.
56. U ovom aspektu, Sud podseca da pravo na pravično suđenje zahteva da se slučaj koji je postao *res judicata* smatra nepovratnim, u skladu sa načelom pravne sigurnosti (vidi slučaj ESLJP-a, [Brumărescu protiv Rumunije](#), br. 28342/ 95, presuda od 28. oktobra 1999. godine). Ovo načelo ESLJP-a je takođe potvrđeno i u sudskoj praksi Suda (vidi slučajeve Suda, [KI08/09](#), podnosilac zahteva *Nezavisni sindikat radnika fabrike čelika IMK Uroševac*, presuda od 17. decembra 2010. godine, stavovi 60.-61.; [KI132/15](#), podnosilac zahteva *Manastir Dečani*, presuda od 19. maja 2016. godine, stavovi 95.-97; [KI122/17](#), podnosilac zahteva *Česká Exportní Banka A.S.*, presuda od - 18. aprila 2018. godine, stavovi 149.-158. 8, [KI208/23](#), podnosilac zahteva *Telekom Kosova A.D.*, Rešenje o neprihvatljivosti od 31. januara 2024. godine, stav 64).

57. S druge strane, na osnovu gore navedenih zakonskih odredbi, Sud smatra da su redovni sudovi dali odgovore podnosiocima zahteva na njihove navode u vezi sa izgubljenom dobiti i štetom preko polovine razradom materijalnog i procesnog prava koji se primenjuje u konkretnom slučaju.
58. Pored toga, iz obrazloženja zaključaka redovnih sudova, jasno se primećuje da se u svetlu okolnosti konkretnog slučaja ne radi ni o „očigledno pogrešnoj primeni zakona” ni o „proizvoljnim zaključcima” ili o "očigledno neobrazloženim" od strane Vrhovnog suda.
59. Shodno tome, Sud zaključuje da su tvrdnje podnosilaca zahteva u pogledu nepostojanja pravičnog i nepristrasnog suđenja i u vezi sa nenadoknadom ekspropisane imovine tvrdnje koji spadaju u kategoriju „četrto stepena“ i kao takve, ovi tvrdnje podnosilaca zahteva su očigledno neosnovane na ustavnim osnovama, kako je to i definisano u stavu 2 pravila 34 Poslovnika o Radu.
60. Što se tiče navoda podnosilaca zahteva u vezi sa povredom člana 24 Ustava u vezi sa članom 14 EKLJP-a, Sud se poziva na sudsku praksu ESLJP koja kaže da "diskriminacija predstavlja različito postupanje, bez objektivnog i racionalnog opravdanja, prema osobama u relativno sličnim situacijama" (vidi slučajeve ESLJP-a, [Willis protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 36042/97, Presuda od 11. juna 2002. godine, stav 48; [Bekos i Koutropoulos protiv Grčke](#), br. 15250/02, Presuda od 13. marta 2006. godine, stav 63, vidi, takođe, slučaj Suda [KI166/20](#), podnosilac zahteva *Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite*, Rešenje od 5. januara 2021. godine, stav 44).
61. Dalje, Sud podseca da bi tvrdnje podnosilaca u vezi povrede prava na nediskriminaciju bile uspešne, one *inter alia* moraju da dokazu da se njihov položaj može smatrati sličnim sa položajem drugog lica koje je imalo bolji tretman (vidi slučaj ESLJP-a [Fredin protiv Švedske](#), br.12033/86, Presuda od 18. februara 1991. godine, stav 60, vidi, takođe, slučaj Suda [KI166/20](#), citirano iznad, stav 45).
62. U ovom konkretnom slučaju, Sud smatra da su podnosioci zahteva identifikovali grupu lica koja su, po njima, različito tretirana, ali nisu izneli nijedan dokaz koji bi mogao da dokaže da je tokom sudskog procesa zaista postojala diskriminacija, odnosno da su oni bili tretirani drugačije od bilo koje druge stranke u istoj ili sličnoj situaciji koja je mogla imati koristi od podele pravde pod istim uslovima, posebno imajući u vidu činjenicu da su redovni sudovi u postupku koji je rezultirao pobijanom presudom Vrhovnog suda razmatrali predmet sa aspekta eksproprijacije koja je postala *res judicata* i nisu se bavili pitanjem ekspropisiranog iznosa. Shodno tome, Sud zaključuje da su tvrdnje podnosilaca zahteva u vezi sa povredom člana 24. Ustava „nepotkrepljene ili neobrazložene“ tvrdnje, pa su stoga neprihvatljive kao očigledno neosnovane na ustavnim osnovama kako je to i definisano članom 48. Zakona i pravilom 34 (1) (d) i (2) Poslovnika o radu.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa stavom 7. člana 113. Ustava, članovima 20, 47 i 48 Zakona i u skladu sa pravilima 34 (1) (d), i (2) kao i 48 (1) (b) Poslovnika o Radu, dana 25. juna 2024. godine:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI, jednoglasno, zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu Republike Kosova , u skladu sa stavom 4., člana 20. Zakona; i
- IV. DA UTVRDI da ovo rešenje stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 5, člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Jeton Bytyqi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani